

da. Des de Montalbà deu seguir sense interrupció per l'Aude, on hi ha un bosc dit *Lagasté* a Montfort, i un mas *Lagaste* a Pomàs (entre Limós i Carcassona, Sabarthès, *Di. Top.*); el fem., si bé amb una *-n*-afegida (cf. LLAGOSTA, *llang-*), pertany també a la llengua de Mistral, traduït «tique» en *Mireio*: «—Basto, lis agués visto! basto! / —éu cridè—, coume uno *langasto* / me sariéu a si raubo arrapà tout bramant» (xii, 36,2); i deu arribar fins al límit lingüístic amb l'italià, i fins a sobreeixir-ne, car en relació amb el prov. *langastié*, *ling-*, «ricino» (*TdF*) Bertoldi crida l'atenció sobre un *langasté* usat amb el significat de 'vesc' a San Dalmazzo di Tenda, que ja és de dialecte lligur (*ARom.* xv, 73).

Per la banda occidental de la llengua d'oc, tenim més aviat el masculí: *lagast* «tique, loubète» a Tolosa (Doujat S. xvii), «c'est un ver qui s'attache ordinairement aux oreilles des chiens, des boeufs etc.» (Visner); encara que no és això el que avui s'usa a la Vall d'Aran, però degué haver-hi existit (puix que és ben natural explicar el b-aran. *lapàra* com un encreument de *lagast(a)* amb *paparra*), deu seguir per les valls gascones cap a l'Oest, si bé quasi pertot s'hi ha relaxat *-ast* en *-às* (cosa que es comprèn pertot i que fins és reducció obligada de tot *-st* final), Vall d'Azun *lagá* «tique qui s'attache à la peau des bêtes» (Paret, *Ma. v. Arrens*, 31), bearn. etc.; *lagàs lagàch* (Palay, amb els derivats *lagasté*; *enlagastà-s* 'aferrar-se' i els negatius *deslagastà*, *eslag-*, Palay); landès *lagàs* «insecte qui s'attache aux chiens, aux bestiaux; tique de chien» (Métivier, *Agric. des Landes*, 731); Gironda *lagàs* m. «petite tique» (Moureau, *La Teste*, cf. allà *aquès = aquest*) i Gers *legach* m. «insecte qui s'attache à la peau» (influit per *legà-s* 'lligar-se'), parlar on tota *-sr* esdevé *-š* (*ahourech* 'forêt' etc. Cénac).

La parentela basca és segura: hi ha *lakats* «garrapata» en Azkue (trad. arañuelo» en el Supl. de Beramend.), però ja hi ha també *lakasta* id. en basc, com posa de relleu Rohlf's (*Le Gc.*, p. 21, § 32; *Le Gc.*, § 43); d'altra banda és veritat que també hi ha *bakasta* en parts de Guipúscoa, i que s'estira fins al Zairaitze («garrapata mayor» i *bakasta txipia* «garrapata menor, petite tique», Azkue), però aquest pot resultar d'algun encreument (probablement amb un *bakar* que seria metàtesi de *kabar/gabar/gapar*, coneguts com a variants del cat. *caparra/PAPARRA*).

Posem de relleu sobretot que no és element isolat dins el lèxic basc: en primer lloc hi ha també *lakain* «garrapata» en parlars bascos —*lakain* lab., d'on bearnès *laganbe* «llagasta», i amb variant en la inicial, guip. *akain(a)*, bisc. *akan*, *aken*—; i com que, en part, es tracta només del rènc, *paparra* molt petita, la meua conclusió (en el DCEC, DECH III, 623b33-50) era que el sentit bàsic fou 'bri', 'menuderia', unint-hi *lakatz* «nudo de rama», «púa de injerto», «rama de arbusto» i la família de *lagaña/LLEGANYA*, mossàr. *laqaina* «lippetudo».

Ara bé hi ha un singular principi en la fonètica basca segons el qual sovint, en aquesta llengua, alternen *-r(t)z* i *st*: *bertze/beste* 'altre', *Satrústegui/San-*

túrcegui (Mitzelena, *Apell.*, § p. 29, C § 1), col·lecció d'exemples que fàcilment es podria engruixir (*zuga(it)z/Zuastia*, *Zu(g)asti* (ib., § 624); *lakarr* és un mot molt conegut en basc (i amb força proliferació), «guijo» en biscaí, «áspero» a Guipúscoa (Mitzelena, *Apell.*, § 385); i essent *-tze* un dels sufixos més productius de l'idioma, el pas d'un *lakartz(e)* 'brossa', 'menuderia' a *lakast* es podia preveure. No nego que tot això tingui molt d'especulació, i en part ben incerta; de tota manera, que aquí hi ha un conjunt indígena basc bastant ampli, i que enmig s'hi trobi el nom d'aquest menut insecte, no crec que es pugui negar.

És clar que del nom d'un ésser tan insignificant no podem esperar trobar-ne gaire dades antigues, i de fet no n'hi ha. Però sí una d'isolada, i per cert ben remota, un *ladasca* com a nom d'un insecte (o precisament la paparra) en una glossa llatino-anglosaxona del segle VIII; la identificació del mot en les dues formes no pot ser dubtosa: es tracta d'una metàtesi del punt d'articulació, si bé amb manteniment de la sonoritat (o surditat) de les dues consonants;² el figurar com a traducció d'un mot britànic no ens ha de fer dubtar, ni dona gaire peu a cercar-li parentela cap al Canal, tenint en compte que aquesta és l'època de les missions insulars en el Continent, i de la tramesa de predicadors carolingis cap aquelles illes. Cf., de tota manera l'estudi que aquest *ladasca* provocà per part de Jud en els *Mélanges Haust*, 1939, 239-48.

Aquest *ladasca* em sembla trobar un eco tan lluny com a Astúries: *llarasca* «garrapata de forma aplastada» a Cabranes (Canellada), on **lladasca* s'hauria canviat en *llar-* per alguna contaminació (possiblement la dels castellans *garapito*, *gusarapito* 'cuquet, bestioleta' (DEGH III, 108a60ss.). I aquesta forma «aplastada» ens fa comprendre que aquella metàtesi fou provocada per influència de l'adj. *lada* ll. *LATUS*, -A, 'aplatat, i del seu derivat *ladilla* 'ladella, cabra'.

Altrament aqueix *ladasca* ha provocat una sèrie de pensades etimològiques ben desencaminades. De Schuchardt fou el mèrit d'assenyalar-lo (*ZRPb.* xxxii, 477-8), però d'ell el demèrit d'engrescar-se amb la semblança d'un còrnic *legast* 'llamàntol, llagosta de mar' («hummer») amb un lld. dialectal *li(n)gasto* 'llagost, ortòpter'; i de la *a* d'aqueixes formes amb la de *ladasca/llagasta*; per suggerir que tot plegat vindria del ll. *LOCUSTA* 'llagosta', tot i que ja reconeixia (*ZRPb.* xxxi, 25) que la semblança fonètica de la forma còrnica amb l'occitana podia ser una mera coincidència, donades les tendències fonètiques del còrnic: però sobretot no hi ha la més vaga semblança entre aquest insecte i aquest crustaci que pogués donar peu a apropiari a l'un el nom de l'altre.

El toponimista suís JUHubschmied cregué poder postular per a *ladasca* una base cèltica **LĀUS DASKA* 'poll o puça que mossega', que Pok. (*Wissenschaftliche Forschungsberichte, Keltologie*, 1950, p. 137) es limita a declarar «ganz phantastisch»; fins i tot si és veritat que s'ha cregut trobar equivalents britònics del germ. *lūs* 'poll', no es tracta de res provadament indo-